

# Notáhta • Notat

Geasa/Til: TilSbr\_Navn.

Min čuj./Vår ref: 16/3898 - 2

Beaivi/Dato: 01.09.2016

## Sametingets innspill til Pliktkommisjonens møte i Hammerfest den 5. september 2016

Viser til kommisjonens invitasjon til innspills møtet den 5. september d.å. om leverings-, bearbeidings- og aktivitetsplikten innen fiskerinæring.

Sametinget vi i denne sammenheng fremme et foreløpig forslag til modell for opprettholdelse av trålerne leveringsforpliktelse og landanleggenes bearbeidings- og aktivitetsplikt. Sametinget ønsker også å avholde et møte med ekspertutvalget før de oppsummere og slutfører sitt arbeid.

### Oppsummering

Ut fra dagens rivende utvikling både innen forvaltningen, fiskeriene, industrien og markedet er det i dag mulig å gjennomføre regulerings teknisk tiltak som gjør at tidligere «plikter» blir gjort om til tilbud og valg som gjør at de som ønsker å oppfylle leveringsplikten - samfunnskontrakt vs. skape arbeidsplasser og bosetting langs kysten - får mulighet til å fiske disse kvotene.

Følgende ligger fast:

- Ressursene/kvoter skal skape aktivitet og bosetting i kystområdene
- Stortingets intensjon bak kvoter med leveringsforpliktelser, skal oppfylles
- Fellesskapet har tildelt fiskekvoter gratis, og de er ikke salgbar

### Leveringsforpliktelser → En annen og modell «Leveringslyst»

1. Trålerne med leveringsforpliktelser opprettholder sine kvoteandeler
2. De kvotene som ikke leveres etter konsesjonsvilkårene trekkes inn og tildeles som tilleggskvote til ander trålere som viser leveringslyst og ønsker å oppfylle de gitte leveringsforpliktelsene
3. I tilfelle leveringspliktige kvoter ikke blir oppfisket så blir disse refordelt til kystflåten som tilleggskvote til de som oppfyller de gitte forpliktelsene
4. Leveringslystmodellen krever ikke noen ekstra administrative ressurser, men kan følges opp på en enkel måte gjennom dagens Reguleringsmøte og Råfisklagets ressursregnskap (jf. Tildeling av tilleggskvoter av Kystfiskekvoten på 3 000 tonn torsk)

### Bearbeidings- og aktivitetsplikten

- Tilbudsplikten faller bort, mens bearbeidings- og aktivitetsplikten opprettholdes
- De trålerne som skal dra nytte av leveringspliktige kvoter, må lever fangsten på de anlegg som plikten omfatter

Sámediggi  
Ávjovárgeaidnu 50  
9730 Kárášjohka

telefon: +47 78 47 40 00  
www.samediggi.no  
samediggi@samediggi.no

Åpningstider:  
Mandag - Fredag  
08:00-15:30

- Kystfiskeflåten sine fiske på en eventuell tilleggskvote med leveringsforpliktelser, står midlertidig fritt i å levere sin fangst innen den region forpliktelsen gjelder for

## Bakgrunn

Sametinget avga høring til NOU 2014:6 Sjømatindustrien, som er et grunnleggende dokument i utforming av St. meld.nr. 10 (2015-2016).

Sametinget er enig med Stortingets vedtak om at (jf. Havressursloven § 1):

*Formålet med loven er å sikre en bærekraftig og samfunnsøkonomisk lønnsom forvaltning av de villlevende marine ressursene og det tilhørende genetiske materialet og medvirke til å sikre sysselsetting og bosetting i kystsamfunnene.*

I tillegg støtter Sametinget også utsagnet om at (jf. Havressursloven § 7 g):

*Ved forvaltning av de villlevende marine ressursene skal det legges vekt på at forvaltningstiltaket er med og sikrer det materielle grunnlaget for samisk kultur*

I følge formålsparagrafen i Havressursloven (§ 1 ) er det en klar binding mellom forvaltning av de marine ressursene (her torsk) og bosetting og sysselsetting i kystsamfunnene. Når det gjelder tildeling av noen trålkonsesjoner er bindingen mellom retten til fiske og forpliktelsen til å levere fisken på spesielle plasser langs kysten for å skape sysselsetting (leveringsforpliktelsen), spesielt fremhevet ved tildeling av fisketillatelsen/konsesjonen.

### Leveringsforpliktelser

Av ulike årsaker stilles det i dag spørsmål om funksjonen til dagens leveringsforpliktelsene, ettersom mange hevder at fisken ikke blir ilandført på de stedene som er nevnt og ligger til grunn for den gitte fisketillatelsen/konsesjonen.

Fiskeriene skal sikre sysselsetting og bosetting i kystsamfunnene

Retten til å drive fiske i Norge er koblet sammen med at denne aktiviteten skal bidra til å skape sysselsetting og bosetting i kystsamfunn. Fordeling av ressursene deles i dag mellom trålflåten og kystfiskeflåten (trålstigen).

Kystflåten sine forpliktelse til å skape sysselsetting og bosetting blir i dag oppfylt ved at flåten leverer sine fangster til landanleggene langs hele kysten. Dette gjelder også de fleste trålerne. Midlertid så ønsket Stortinget at noen spesielle konsesjoner (trål) skal levere sine fangster på spesielle steder (leveringsforpliktelse). Oppfyllelsen av disse spesielle leveringsforpliktelsen stilles det i dag spørsmål ved.

## Ekspertgruppens mandat og sammensetning

Sametinget har ved gjentatt anledninger i behandlingen og utredning av fiskerispørsmål ( eks. NOU 2014:6 Sjømatindustriens) påpekt at sjøsamisk næring, kultur og samfunnsspørsmål ikke har vært belyst og vurdert.

Sametinget er derfor tilfreds med at Ekspertgruppen nå har fått i mandat at de også skal gjennomføre et arbeid som er i tråd med utredningsinstruksen krav til utredning, som også omfatter problemstillingen som kan være relevante for sjøsamisk næringsutøving og kultur, og med dette også legge grunnlag for utvikling av levedyktig sjøsamisk bosetting, kultur, språk og næring. I tillegg har utvalget blitt tilført ressurspersoner som har kunnskap om samiske bosetting, næring og kultur.

## Manglende utredning av konsekvenser i sjøsamiske områder

Sametinget har tidligere påpekt at ulike utvalg og arbeidsgrupper (eks. NOU 2014:6 Sjømatindustriens), ikke har hensyntatt rettighetsgrunnlaget som må ligge til grunn for fortsatt levedyktig sjøsamisk kultur og samfunnsliv, slik Norge er forpliktet til etter folkeretten og Grunnloven § 108<sup>[1]</sup>. Et bortfall av utredninger og vurderinger av samer og andre folks rett til fiske er på ingen måte forenelig med utredningsinstruksen og Sametingets oppfatning, når det gjelder å synliggjøre samfunnsmessige og økonomiske konsekvenser utvalgets forslag vil bety for utviklingen i de sjøsamiske samfunn.

I spørsmålet om å ivareta og utvikle samiske rettigheter har også Finnmark Fylkestings<sup>[2]</sup> påpekt utvalgets (NOU 2014:6) mangel og svakheter i behandling av samenes og andre folks rettigheter. Fylkestinget vektlegger at prinsippet om at fiskeressursene tilhører fellesskapet må stå fast, og at det i forvaltningen av fiskeriressursene fortsatt skal legges avgjørende vekt på å sikre sysselsetting og bosetting i kystsamfunnene, samt sikre det materielle grunnlaget for samisk kultur. Fylkestinget støtter videre opp om Sametingets syn om at utvalget ikke har utredet de foreslåtte tiltak sett opp mot konsekvensene for samisk kultur og samfunnsliv og at det må gjennomføres en utredning av konsekvenser de foreslåtte tiltakene vil føre til for bevaring og utvikling av samisk kultur, næring, språk og samfunnsliv (Jf. Grunnloven § 108).

## Retten til fiske - samers og andre bosatt ved kysten

Sametinget holder fast ved at samene har etablert rettigheter til fiske og andre marine ressurser i kystnære samiske områder, jf. konklusjonen av Kystfiskeutvalget i NOU 2008:5 *Retten til fisket i havet utenfor Finnmark*. Utvalget slår her fast at - ut fra folkerettens regler om urfolk og minoriteter - så gir dette grunnlag for retten til fiske. Dette gir samer og andre bosatt ved kysten har rett til fiske på grunnlag av alders tids bruk og lokal sedvane. Sametinget er kritisk til at Kystfiskeutvalgets innstilling ikke er fulgt opp i større grad.

---

<sup>[1]</sup> Norges Grunnlov § 108. Det påligger statens myndigheter å legge forholdene til rette for at den samiske folkegruppe kan sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv.

<sup>[2]</sup> Finnmark Fylkestings vedtak i sak 11/15 som omhandlet NOU 2014:16 Sjømatindustrien og som er grunnlag for Meld.St. 10 (2015-2016)

## Er leveringsforpliktelsene gammeldags?

Trålstigen ble etablert i 1990. Det meste innen ressursutnyttelse, flåte, industri og marked er forandret etter dette. Noen mener også at trålnes andel av fiskeriressursene ikke er tilpasset dagens nivå og samfunnsmessige utfordringen.

Til tross for disse forandringene så krever myndighetene (jf. Havressursloven) at fiskeressursen fortsatt skal skape arbeidsplasser og gi grunnlag for bosetting langs kysten. Dette ligger også til grunn for dagens ressursfordeling mellom de som fisker med trål og konvensjonell drift. Dagens regjering har gjentatte ganger slått fast at dagens fordeling av ressurser mellom trål og skal fortsette under de samme forutsetningene som i dag. Samtidig så er dagens leverings-, bearbeidings- og aktivitetsplikten noen faste forutsetninger.

Ny modell: Plikter blir til tilbudslyst og økonomiske fordeler («gulrøtter») til de som ønsker å oppfylle dagens plikter.

Ut fra dagens rivende utvikling både innen forvaltningen, fiskeriene, industrien og markedet er det i dag fullt mulig å gjennomføre regulerings teknisk tiltak som gjør at tidligere pliktkvoter blir omgjort til tilleggskvote (økonomiske gulrøtter) til de som ønsker å oppfylle de fastsatte leveringsforpliktelsene og gjennom dette oppfylle Stortingets og Havressurslovens intensjoner om at ressursen skal anvendes for å opprettholde arbeidsplasser og bosetting langs kysten.

Følgende ligger fast:

- Ressursene/kvoter skal skape aktivitet og bosetting i kystområdene
- Stortingets intensjon bak kvoter med leveringsforpliktelser, skal oppfylles
- Fellesskapet har tildelt fiskekvoter gratis, og de er ikke salgbare

## Leveringsforpliktelser → En annen og modell «Leveringslyst»

- 1) Trålerne med leveringsforpliktelser opprettholder sine kvoteandeler
- 2) De kvotene som ikke leveres etter konsesjonsvilkårene trekkes inn og tildeles som tilleggskvote til andre trålere som viser leveringslyst og ønsker å oppfylle de gitte leveringsforpliktelsene
- 3) I tilfelle leveringspliktige kvoter ikke blir oppfisket så blir disse refordelt til kystflåten som tilleggskvote til de som oppfyller de gitte forpliktelsene
- 4) Leveringslystmodellen krever ikke noen ekstra administrative ressurser, men kan følges opp på en enkel måte gjennom dagens Reguleringsmøte og Råfisklagets ressursregnskap (jf. Tildeling av tilleggskvoter av Kystfiskekvoten på 3 000 tonn torsk)

Innvirkning av en leveringslystmodell for leveringspliktig fiske i samiske områder  
Sametinget understreker at når en skal drøfte fiskerinæringens fremtid, så er det en forutsetning om at Fiskesalgslagsloven, Deltakerloven og Havressursloven ligger til grunn for norsk fiskeripolitikk og forvaltning. I denne sammenheng er det grunnleggende at ressursene skal komme kystdistriktene til gode i form av sysselsetting, bosetting og utvikling. I tillegg skal flåten være fiskereid gjennom en kombinasjon av både små og større fiskefartøy. Dvs. tilførsel av råstoff til landindustrien, skjer gjennom en differensiert flåte.

Fiskeriene i samiske områder er gjerne tilpasset med mindre fartøy som fisker på lokale fiskeressurser og lever sine fangster på fiskemottak i nærområdet. Ved å gi mulighet for å fiske mer torsk gjennom en slik «Gulrotmodell», vil også man på en god måte styrke aktiviteten i fiskeriene (flåte/industri) i sjøsamiske områder.

## Bearbeidings- og aktivitetsplikten

I følge Havressursloven er det viktig at både bearbeidings- og aktivitetsplikten opprettholdes. Dette vil styrke sysselsettingen og bosettingen i kystsamfunn, men også i sjøsamiske områder. Grunnen til at en oppnår positive ringvirkning i sjøsamiske områder av leverings-, bearbeidings- og aktivitetsplikten, er at befolkningen i sjøsamiske områder gjerne har arbeid på de stedene hvor pliktene gjelder. Selv om de bor på en annen og mindre plass i distriktet, så pendler noen mellom hjemsted og arbeidsplass.

I tillegg så høster fiskerne i sjøsamiske områder goder av at de «store» fiskemottakene ute ved kysten går godt og opprettholdes. Grunnen til dette er at de store fiskemottakene som regel kjøper råstoff fra fiskemottak i sjøsamiske områdene i Finnmark og Troms fylke, og gjennom dette opprettholder bosettingen i distriktene.

Sametinget forslag :

- a) Bearbeidings- og aktivitetsplikten opprettholdes
- b) Tilbudsplikten bortfaller
- c) De trålerne som skal dra nytte av fiskekvotene som har leveringsforplikter, må lever på anlegg som i dag har bearbeidings- og aktivitetsplikt.
- d) Kystfiskeflåten fiske på en eventuell tilleggskvote med leveringsforpliktelser står fritt i å levere sin fangst innen den region forpliktelsen gjelder for.

Mvh.

Inge Arne

---

**SÁMEDIGGI**

SAMETINGET

**Inge Arne Eriksen**

*Seniorráðdeaddi/Seniorrådgiver  
Ealáhus/Næring*

Ávjovárgeaidnu 50  
N-9730 Kárášjohka  
telefuvdna: +47 78 48 42 90

[www.samediggi.no](http://www.samediggi.no)

---